

OLAV KÄRT – 70



Käesoleva aasta alguses tähistas oma 70ndat juubelit Eesti Maaülikooli söötmisteaduse õppetooli emeritprofessor Olav Kärt.

Juubilar sündis 4. jaanuaril 1948. aastal Järvemaal Imavere vallas loomakasvatajast isa ja kultuuritöötajast-kooliõpetajast ema

perekonda. Alghariduse omandas ta Imavere kaheksaklassilises koolis, kes- ja kutsehariduse Vana-Võidu Põllumajandustehnikumis. Huvi teadmiste vastu viis õpihimulise maapoi si Eesti Põllumajanduse Akadeemia zootehnikateaduskonda, mille ta lõpetas 1972. aastal õpetatud zootehnikuna. Lisaks koolis kogutud teadmistele hindab juubilar kõrgelt oma isalt saadud teadmisi ja elukogemusi. Just isa käe all töötades ja õppides omandas juubilar iseseisvaks tööks vajalikud praktilised loomakasvatusalased teadmised.

Pärast akadeemia lõpetamist alustas Olav Kärt oma iseseisvat töomeheteed praktilise loomakasvatajana, esmalt Adavere näidissovhoosi vanemzootehnikuna, hiljem Hellenurme kolhoosi peazootehnikuna. Sellega aga tema pürgimised ei piirdunud, teda ajendas soov saada ja omandada üha uusi loomakasvatusalaseid teadmisi. Olav Kärdi sihipärase teadustöö alguseks võib pidada 1976. aastat, mil ta asus prof Ülo Olli juurde tööle Vabariikliku Jõusööda Kesklaboratooriumi juhataja asetäitja ametikohale. Edasi tuli loogilise jätkuna aspirantuur (1980–1982), mille raames juubilar selgitas proteiini kaitsetöötlemise võimalusi mäletsejalistel. Valmis väitekirja aga juhendaja kaitsmisele ei suunanud, teades juba ette, et noore andeka teadlase karjäärivõimalused akadeemias on piiratud. Sellest ajendatuna asus Olav Kärt nõunikuna tööle Tallinna Ministrite Nõukogu Asjadevalitsusse. Kandidaadidissertatsiooni teemal "Võimalusi proteiini efektiivseks kasutamiseks mäletsejalistel" õnnestus tal kaitsta 1983. aastal. Hiljem, pärast põllumajanduse juhtimise ümberkorraldamist, sai juubilarist põllumajandusministeeriumi teaduse osakonna juhataja.

Kui tänavuse juubilari juhendaja prof Ülo Oll sai 1992. aastal 65 aastaseks ja tal polnud enam võimalik korralise professorina jätkata, kutsus ta Olav Kärdi tagasi Tartusse enda tööd jätkama. Esimesest septembrist 1992. aastal alustaski juubilar EPMÜ Loomakasvatuse Instituudi põllumajandusloomade söötmise kateedri juhataja, korralise professorina. Pärast Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituudi ühinemist põllumajandusülikooliga 1994. aastal, valiti ta loodud loomakasvatuse instituudi direktoriks. Paralleelselt õpetas ta tudengeid, juhtis instituuti ja viis läbi loomkatseid ning koostas doktoriväitekirja teemal "Uurimused veiste söödaratsioon energia- ja sisalduse suurendamise võimaluste kohta". Olav Kärt

kaitses doktoritöö 1996. aastal ja talle omistati põllumajandusdoktori teaduslik kraad põllumajandusloomade söötmise erialal.

Korralise professori ametit, millele lisandus alguses Loomakasvatuse instituudi direktori ja hiljem söötisosakonna juhtimise kohustus, pidas juubilar kokku 19 aastat. Selle aja jooksul kujundas ta tänaseni edukalt toimiva söötmisteaduse õppetooli, pannes ühtlasi aluse kaasaegsele söötmisalasele õppetööle maaülikoolis. Erandina oma eelkäijatest oli Olav Kärt see, kes tõi õppetöösse loomade seedefüsioloogilise ja ainevahetusliku aspekti selgitamiseks, miks on vaja loomi sööta just nii nagu seda tänapäeval tehakse. Lisaks tööle ülikoolis oli Olav Kärt ka Tervisliku Piima Biotehnoloogia teaduskeskuse initsiaator. Ühena nõukogu liikmetest ja arendussuuna juhina edendas ta aastatel 2004–2015 piimakarjakasvatuse-, toidu- ja toitumisteaduse ning ülikoolide ja ettevõtete vahelist koostööd. Ta on olnud Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi asepresident, ülikooli teadusnõukogu ja doktorinõukogu liige, Põllumajandusministeeriumi teadusnõukogu liige, EV Kõrghariduse hindamise nõukogu ja EV Teaduse ja Arendusnõukogu liige, Põhjamaade Põllumajandusteadlaste Nõukogu loomakasvatuseksiooni koordinaator, Rootsi Kuningliku Põllu- ja Metsamajanduse Akadeemia välisliige ning EV V klassi Valgetähe ordeni kavaler. 2016. aastal pälvis ta Maaeluministeeriumi kuldse teenetemärgi ja tunnustati Eesti Maaülikooli teenetemedaliga. 2011. aastal professor Olav Kärt emeriteerus andes osakonna juhtimise teatepulga üle noorematele. Samas on ta aktiivselt jätkanud õppe- ja teadustööd tegemist kuni tänaseni.

Olav Kärdi teadustöö põhisuunad on olnud seotud piimalehmadega, alates nende söötmise iseärasustest, seedefüsioloogiast ja ainevahetusest, kuni piima koostist mõjutavate teguriteni välja. Ta on koolitanud välja uue söötmisteadlaste põlvkonna, tema juhendamisel on kaitsnud 14 teaduskraadi, sh kaheksa doktori- ja magistrikraadi. Räägitakse Olav Kärdi koolkonnast. Viimasel kümnendil on ta olnud 13 teadusprojekti juht või põhitäitja. Viimase 20 aasta jooksul on ta avaldanud üle 190 publikatsiooni, neist 40 eelretsenseeritavates ajakirjades ja üle 50 populaarteaduslikes põllumeestele suunatud väljaannetes. Trükiste, ettekannete ja sõnavõttudega on ta avardanud ühiskonna arusaama põllumajandustootmisest kui kaasaegsele kõrgtehnoloogiale tuginevast valdkonnast. Juubilar on mitmel korral maininud, et talle on imponeerinud ühe eaka professori kirjutis ja pilt ajakirjas "Journal of Dairy Science", kus viimane nõjatub karjaiale ja vaatab uhkusega oma elutööd – karjamaal söövaid lehmi. Arvan, et Eestis võib Olav Kärdi õigustatult pidada Eesti loomakasvatuse *grand old man*'iks ja piimakarjakasvatajate mentoriks.

Õpetajana õppeprotsessis on Olav Kärt pigem heatahtlik ja innustav ning püüab kirjandusele ja omadele uurimustele tuginedes alati edasi anda just tänapäevaseid söötmisteaduse seisukohti. Siiski teatud

reservatsiooniga, märkides, et tänasest tõest võib kümne aasta pärast pool osutada vääraks ja ta ei tea, kumb pool. Olav Kärt on otsiva vaimuga ja kaasaegsest innustuv teadlane. Temaga saab vaielda ja ta ei pane seda pahaks kui oskad oma väiteid teaduslikult põhjendatult esitada. Ta aktsepteerib teiste tõekspidamisi ja arvamust. Teadmiste kontrolli on ta enamasti teinud suuliselt, akadeemilise vestluse vormis, hindamisel on ta pigem karm aga õiglane. Kuid üks meil kõigil on juubilarist omad helged mälestused. Nagu see, et õppe-

ja teadustöö kõrvalt leidis Olav Kärt alati aega ka sportimiseks. Alguses sulgpall, hiljem ujumine. Nii innustas ta mindki koos endaga igal teispäeval ujumas käima, eks ikka selleks, et oma füüsilist vormi ei minetaks. Kirsiks tordil aga sellel järgnenud teaduse ja päevapoliitilistel teemadel toimunud vestlused.

Õnnitleme juubilarit, kolleegi ja head sõpra, soovides talle tugevat tervist, vastupidamist ja edu edaspidiseks.

Meelis Ots